

הפיוט האגדי

יצ"ר (1889-1958)

יש שאני משתומם בפני עצמי, ומרבה מחשבה: למה התרחקה ספרותנו החדשה מעל האוצרות התלמודיים, לבלי הכירם באשר בני זכיה לחיים, לפי נתינתם לאומה, מארי דאברהם! ילד הייתי והייתי אוהב מאד את השירה. חייתי בה כל ימי, ובה התנחמתי. הכרתי את שירת הדור, וגם הכרתי באופן מספיק את השירה הכללית. הייתי אוהב את הבקורת ואת דרכי ההגיון בספרות העכשווית והקודמת. אולם לא נתקררה רוחי, אם לא שאבתי ממקור הפיוט

האגדי שבתלמודים, וכן כל הספרות התלויה בהם, וכן מעט או הרבה מן ספרות הקבלה והחסידות, לפי מה שדבריהם באים בשדרות האומה, וראה זה פלא, את שובע-הרוח מצאתי רק בפיוט האגדי, לפי מה שהוא מתפשט בעצם השקלא וטריא, ולפי מה שהוא נקבע לעצמו. אם רק נתקתי ממנו איזה זמן, פסק ממני כח השיר, ואפילו לכתוב איזה דבר בכל צורה. ובתור כן לאומה, שאני מחבב את הסופרים והספרות, ולוקח בה חלק לפי ערכי, יש שאני בוכה בפני עצמי: החיים מחויבים בהתפתחותם, והספרות והמדע הלא היו תמיד לנו כלי-גבורה, ולמה אין התלמודיים חיים בעינם לפני בני הדור, כשם שהיו חיים תמיד באומה, הלא הם המקורות הנאמנים, שמהם צריכים לשאוב כח, ועל פיהם אנו צריכים להיות חיים. והלא ענקי הרוח שלנו בימי הבינים, שהיו מחבבים את הספרות בכל חלקיה, לא היו זזים מן התורה והמדע, לפי שהם נתונים לנו מן הקדמונים נוחלי הקדושה לדורות עולם.

הפיוט האגדי הוא לכל בר-דעת ולכל בעל רגש נאמן, המעלה העליונה של המידות האנושיות, רק הקדושה יכלה ליצור את פסגת הרגש והמחשבה בכל יקר-האלהים!... כאן מרעישים בני ארזים על נבלי

אלהים, לגלות יקר-התעמולה אשר לחיי הקדושה, התורה ומצוותיה יוצאות בלבושי מלכות, וכל אחד מבני האומה זוכה לתפארת-נצחים, ימי החול יונקים מטל ברכה, ופנינים לשבת ומועד משפטי התורה כולה כלולים בנגהותיהם, אין חיים כחיי בני רוזנים! ...

נפלה כבר תקופת ההשכלה, גם תנועת הלאומיות שהתהלכה בעולם כבר עשתה את שלה, לעורר צדדים שונים שבאדם להתקדמות הרוח הדתית שבו. האדם ירתע תמיד לפני אלהיו, הוא, אלהי הראשית והאחרית, ואין להמירו באחר, בלעדיו אלהיו אין מבוא לאדם לחיים, השכלתו ובינתו הגמורה תשובכנה אותו רק אליו, מן הראוי לדאוג בחיים ובספרות, להחיות את התלמודים לעם, לשאוב מהן כח ויניקה של חיים, בהיות הספרות והחיים לפי רוח האומה, תהיה חבה ויקר מאת העם אל חכמיו וסופריו, ויחד עם כל הטוב שנתנה לנו הספרות במשך דורות, תוכר גם הספרות הדורית, לפי מה שהיא צריכה לחדש באומה. אהבת האומה צריכה להביא את כל אחד, לעשות מה שטוב בשביל רוחה. אז תשלוט לשון חיה בקרבנו, זו שפת עבר, שהיתה צריכה כבר להיות בפי המוני העם בגולה, לפי תנודת הזמן הנוכחי לקראת תהיה, ואז תהיה הספרות נפוצה באומה, אם כל הכחות יהיו מאוחדים בה כמו תמיד לא יבנה כל אחד במה לעצמו. הלא דל חלקה מאד בקרבנו. עם של מה מליוני אנשים, ומכותר ברוח הספר, לא יוכל להחזיק בקרבו את הטוב שבו, ואת הטוב שהוא יכול לקבל גם מגבול אחרים, כפי מה שהיה קבוע אצלנו תמיד. אי האומה וספרותה? האם על איזה עלה אחד או שנים תהיה האומה שלמה? או אין צורך באומה בספרים של הגיון ושירה, וחקר דברים רבים, הלא בוז הוא לה כי לא תהיה לשונה וספרותה חיות אֶתה, לפי ערכה וכבודה? ...

החיו את הקודש, את היופי הנאצל שבפיוט האגדי, והחיו את החדש יחד עם הישן – י ח ד ע מ ה י ש ן – והיתה ספרותכם בגלל האומה, האומה בגללכם!

צפת

מתוך: 'דאר היום'

יום שישי, 12.08.1927